

Anmeldelser

Birding

Anders K. Sørensen. Fortællinger om fugle og hvorfor mennesker kigger på dem. 200 sider, fotos og 24 akvareller af Troels Carlsen, indb. People's Press, 2026. ISBN 978-87-7632-718-7. Pris 300 kr. i Naturbutikken.

Der er skrevet mange bøger om fugle. Langt færre om fuglekiggere.¹ Anders K. Sørensen's *Birding* placerer sig et sted midt imellem dem. Den handler naturligvis om fugle, men endnu mere om den fascination, som får mennesker til at stå op før solopgang, køre tværs gennem landet efter en sjælden gæst eller bruge en halv time på at følge en Gransangers bevægelser i et krat. Bogens centrale spørgsmål er enkelt: Hvorfor kigger mennesker egentlig på fugle?

Bogen tager afsæt i Sørensen's egen genfundne interesse for fuglelivet som voksen og veksler mellem personlige fortællinger, artsmøder, refleksioner og små reportager fra felten. Læseren kommer med til møder med både hverdagens fugle og de mere spektakulære arter, og undervejs suppleres fortællingerne af fotografier, akvareller og forslag til dem, der selv kunne få lyst til at begynde.

Som fuglekigger genkender man meget af det, Sørensen beskriver. Følelsen af forventning, når teleskopet rettes mod en fugl i det fjerne. Frustrationen over den art, der forsvandt få sekunder før man selv nåede frem. Glæden ved de små sejre. Men også fællesskabet, som fylder overraskende meget i bogen. Fuglekigning fremstilles ikke som en eksklusiv niche for særligt dedikerede artsjægere, men som et fællesskab bygget på nysgerrighed, oplevelser og et fælles blik rettet mod naturen.

For mig rammer bogen noget væsentligt ved den generation af fuglekiggere, som er kommet til hobbyen i de senere år. Mange har fundet vejen til fuglene gennem naturinteresse, sociale fællesskaber eller et ønske om at bruge mere tid udendørs. I dag møder man flere unge fuglekiggere end for blot et årti siden, og mange af dem vil kunne spejle sig i Sørensen's fortælling om gradvist at blive grebet af fuglenes verden. Ikke nødvendigvis gennem ambitionen om at blive ekspert, men gennem oplevelsen af, at fuglene åbner døren til en ny måde at se naturen på.

Bogen gør fuglekiggeriet nærværende og opnåeligt. Sørensen skriver ikke som den erfarne ekspert, der ser tilbage på et langt fugleliv, men som et menneske, der stadig husker glæden ved at opdage fuglene på ny. I en tid, hvor mange unge søger fællesskaber, nærvær og pauser fra en digital hverdag, fremstår fuglekiggeriet i *Birding* ikke som en samling artsnavne, men som en måde at være til stede i verden på. Det er en invitation, som jeg tror vil appellere til mange nye fuglekiggere.

Det er netop her, bogens gennemgående tema om naturens evne til at skabe ro og fordybelse kommer til sin ret. Sørensen vender flere gange tilbage til denne pointe, og man kunne indvende, at budskabet gentages lidt ofte. Men som

læser og fuglekigger havde jeg svært ved at betragte det som en svaghed. Tværtimod oplevede jeg, at gentagelserne afspejler noget grundlæggende ved selve fuglekiggeriet.

For hvad er det egentlig, der får os til at vende tilbage til de samme lokaliteter på en bestemt årstid og med meget de samme arter år efter år? Sjældent er det alene jagten på noget nyt. For mange af os ligger en stor del af værdien i muligheden for at sænke tempoet og fokusere på det, der foregår lige foran os. Når Sørensen igen og igen beskriver naturens evne til at skabe ro, taler han derfor ind i en erfaring, som jeg tror deles af mange fuglekiggere – måske især blandt os, der er begyndt at kigge på fugle i en tid, hvor vores opmærksomhed konstant udfordres.

Bogens styrke ligger da også især i dens entusiasme. Sørensen skriver med oprigtig begejstring, og man mærker tydeligt, at han stadig er præget af den undren og fascination, som mange oplever i deres første år som fuglekiggere. Det giver teksten et smittende nærvær.

Mange af os kan sikkert huske den første fugl, som for alvor satte noget i gang. Den første rovfugl i teleskopet, den første lsfugl eller den første sjældenhed, som fik pulsen op. *Birding* minder os om, at disse oplevelser er hobbyens vigtigste brændstof. Det er bogens største styrke.

Amanda Johannisson

Collins British Bird Identifier

Paul Stancliffe & Jeff Baker. Easily Name All Species Using Only 5 Features with the 5 Id Method. 208 sider, 154 plancher, indb. HarperCollins Publishers, 2026. ISBN 978-0-00-850807-4. Pris inkl. told og fragt 45 Euro (335 kr.) hos NHBS.

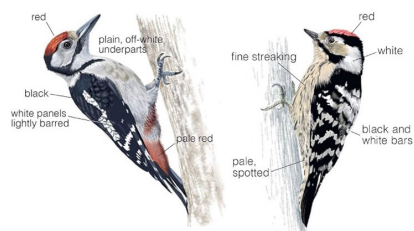
Denne bog (BBI) repræsenterer et paradigmeskift for felt-håndbøger, hverken mere eller mindre. Ifølge forfatterne, to bedagede og anerkendte engelske 'amatørrornitologer', kan vi ved hjælp af bogens illustrationer med blot fem pilemarkeringer på hver art bestemme de godt 600 fuglearter, der er truffet i UK. Uden brug af stemmer, størrelser, vingefang og udbredelseskort. M.a.o. den ultimative visuelle guide. Et fantastisk koncept. Slut med spaltevis af nørdede informationer. Blot fem kendetegn med hvilke vi kan bestemme arterne i størstedelen af Vestpalæarktis.

Bakers illustrationer er generelt glimrende. Udover bl.a. havfugle, terner, måger og rovfugle udelukkende af stående fugle. Knap halvdelen af de medtagne arter udgøres af sjældne nordamerikanske og asiatiske gæster. Racer er kun medtaget, såfremt de forekommer almindeligt i UK. Forekomstperioder og hyppighed er anført med lidt anvendelige farveringe og kursiverede farver på artsnavnet. Dragter af juvenile og immature fugle er sparsomt og tilfældigt afbilledet. Tyve sider Notes on Groups, hvor yderligere feltkendetegn, ud over de fem, omtales, er overflødige. Enten bestemmer vi fuglene på de fem pilekendetegn eller ikke.

BBI må vurderes overfor Hume m.fl. *Britain's Birds* (se DOFT 114: 174, 2020), en fremragende videnstung (og fysisk tung) felthåndbog. BBI foreligger i lommeformat og er utvivlsomt

¹ Flere er faktisk udkommet på det sidste såsom Klaus Malling & Carl Christian Toftes *Fuglekigger* og Morten D.D. Hansens *Jeg ser på fugle* (se DOFT 120: 35-40 og 70-71, 2026).

COLLINS BRITISH BIRD IDENTIFIER

EASILY NAME ALL SPECIES USING ONLY
5 FEATURES WITH THE 5 ID METHOD

mest velegnet for begyndere. Tjek pilene og brug Merlin til stemmerne. Jeg er i tvivl, om det er tilstrækkeligt, men konceptet er muligvis genialt. Bogens referencer udgøres af overvejende ældre (over 20 år gamle) publikationer og er lidt af en rodebutik. Klaus Malling Olsens bøger om måger, terner og kjoever forekommer under både Malling og Olsen. I indekset opføres såvel de engelske som de videnskabelige navne, sidstnævnte overflødige, da de ikke medtages sammen med illustrationerne. David Sibleys guide til nordamerikanske fugle refereres som 2020-udgaven; hans nyeste udgave er fra 2024. *Britain's Birds* er ikke medtaget.

Bogen er dyr at anskaffe. Jeg er både fascineret af og usikker på konceptet. Er det virkelig så nemt at bestemme Kærsangeren uden at høre dens sang og alene på fem dragtkendetegn? Måske er BBI navnlig gaven til de unge og deres bedsteforældre.

Hans Harrestrup Andersen

A Wildlife Guide to Georgia

Brecht de Meulenaer. 130 sider, talrige farvefotos og adskillige lokalkort, hft. Pelagic Publishing 2024. ISBN 978-1-78427-301-9. Pris 299 kr. i Naturbutikken.

Forfatteren, belgiske Brecht de Meulenaer, er velkendt af besøgende til rovugletrækstedet tæt på Batumi, det relativt nyopdagede førsteklases træksted, hvor Kaukasus ender

ud mod Sortehavet og danner en flaskehals for trækket. Ud over at være *primus motor* for oprettelsen af *Batumi Migration Count* er han vidt berejst i landet.

Georgien byder til trods for sit ret beskedne areal, på størrelse med Irland, på hele syv klimazoner fra bjergtinder højere end vores europæiske, over stepper til subtropiske sumpskove. Habitatrigdommene præsenteres for 15 udvalgte lokaliteter, hver tildelt et kapitel hvori oplistes og kort omtales deres karakteristiske planter, insekter, dyre- og fuglearter med nøje angivelse af adgangsforhold til ornitologiske hotspots.

Særligt attraktivt for en vesteuropæer er fx et årsgennemsnit på 8000 trækkende Små Skrigeørne og så selvfølgelig Sort Urfugl, Kaukasiske Kongehøne, Bjergrødstjert og Stor Rosenfinke.

Bogen er rigt illustreret med en blanding af fotos af landskaber og fauna, hvoraf 62 fotos af de, for en dansk fuglekigger, mest eftertragtede fugle. Fraset beskrivelse af hybrider mellem Østlig Middelhavs- og Nonnestenpikker bidrager forfatteren ikke yderligere med feltkendetegn. Det rådes der lidt bod på, idet der i sidste del af bogen er tilføjet et appendiks, hvor Klaus Malling Olsen med sædvanlig pædagogisk snilde gennemgår afgørende feltkendetegn for Steppeørn, Stor- og Lille Skrigeørn samt Hede- og Steppenhøg, en rigtig god støtte til de store trækdage i Batumi.

Bogen fremstår, jvf. titlen "*a wildlife guide*", først og fremmest som en naturrejsefører; og jeg vil betegne den som næsten uundværlig for besøgende, der ønsker at lokalisere fuglene på egen hånd. En egentlig felthåndbog er den dog på ingen måde.

Kim Frost

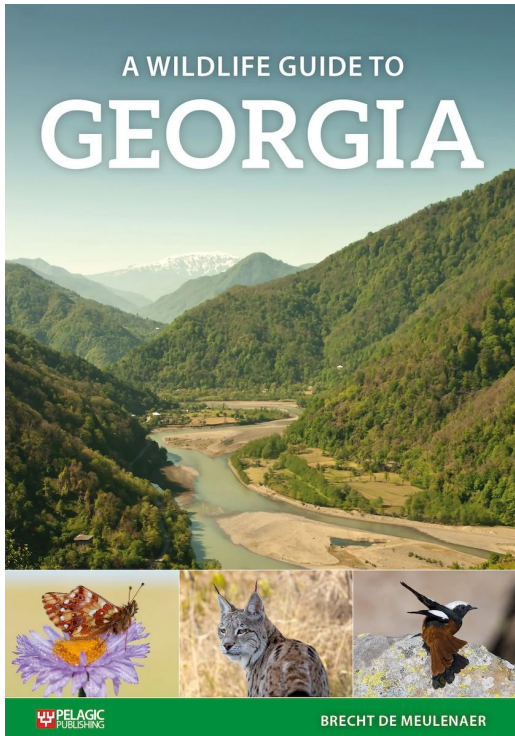
Vild natur

Sebastian Mernild, Jeppe A. Kristensen, Kenneth Buk & Pil Christensen (red.). Den glemte løsning på klimakrisen. 240 sider, hft. Talrige fotos, tabeller og illustrationer. Gads Forlag, 2026. ISBN 978-87-12-80052-1. Pris 249 kr.

Organisationen Verdens Skove har i samarbejde med en række førende klima-, biodiversitets- og skovforskere udgivet antologien *Vild natur – den glemte løsning på klimakrisen*. Bogens formål er at viderebringe den nyeste viden inden for multifunktionelle landskaber og behovet for at tænke klima og natur sammen og gøre den forståelig og brugbar. Det lykkes desværre kun delvist.

På omslaget angives, at det er bogen til alle, der står midt i den hastigt voksende arealdebat, hvor det i Danmark nu er målsætningen at omlægge 15 % af landbrugsarealet til vådområder, skov og natur med det sigte at beskytte grundvandet, øge skovarealet, reducere kvælstofbelastning og klimapåvirkning samt styrke biodiversiteten.

Klimaændringerne finder sted lige for øjnene af os, og vi ser ind i dybt problematiske temperatur- og havvandsstigninger. Samtidig forsvinder arter blandt alle organisme-grupper. I Danmark er situationen særlig alvorlig, idet Danmark er vurderet til at være det næst dårligste land i Europa

til at beskytte naturen. Det er fx gået hårdt ud over dagsommerfuglene, hvor 12 arter er forsvundet siden 1960'erne, og mere end 30 arter i dag betragtes som værende i fare for at forsvinde. Det er knapt halvdelen af de danske sommerfugle. Bogen er både vinklet mod debatten om, hvordan skovdrift bliver grønnest, og mod det aktuelle politiske initiativ, Grøn Trepert. Bogen har sit primære fokus på førstnævnte: produktionsskov med sigte på fældning og anvendelse i træprodukter kontra mere blandet skov med oprindelig vegetationssammensætning. Bogen præsenterer en grundig beskrivelse af disse forhold, herunder den nyeste viden om jordbundsforhold, der har afgørende betydning for, hvilken CO₂-tilbageholdelsesprofil der er mest givende.

Ligesom vi har set det i flere universitetsanalyser, har bogen desværre en problematisk blind vinkel, idet tilgangen til biodiversitet alene handler om arter, der er hjemmehørende i Danmark. Herved indgår Danmarks største internationale naturbeskyttelsesansvar – flere millioner trækfugles levesteder – ikke i analysen. Bogen forholder sig heller ikke til det måske største tab af natur, nemlig det betydelige omfang af inddæmmede og tørlagte vådområder, søer, fjorde og moser.

Kapitlet om Vild natur og biodiversitetskrisen skal fremhæves, da det fint beskriver, hvad der skal til, for at biodiversitet kan trives: store, sammenhængende områder, vandynamikker, store græssere og spredningskorridorer.

Små naturområder er mere sårbare over for påvirkninger udefra. Det kan fx være tørkeperioder eller via luftbåret kvælstof. Samtidig kan små naturområder ikke levere de vitale processer eller opretholde den nødvendige diversitet i naturtyperne.

Kapitlet understreger, at arternes overlevelse afhænger af, om spredning til andre områder fungerer, det være sig via frit flydende vand eller båret af fugle og andre store og små dyr. Der er mere end 80 000 km vandløb i Danmark, men kun omkring 1000 km vandløb slynger sig i dag naturligt. Historisk udgjorde ådale med de omkringliggende enge og skove, der med mellemrum oversvømmedes, vigtige spredningskorridorer for frø og anden biodiversitet.

Tid er en helt afgørende faktor, da det tager århundreder at genetablere store, sammenhængende områder med den fornødne habitat-diversitet og centrale naturprocesser som fx oversvømmelser, nedbrydning og formuldning af gamle træer samt jordvending og skovdynamik forårsaget af store græssere. Den natur, vi i dag ser, er i mange tilfælde på negativ kurs, *blot med forsinket virkning*, fx hvor færre fugle spreder færre frø.

Bogens ambition er at være brugbar. Desværre er den det kun delvist. Det store vidensindhold er komplekst og svært at navigere i, bl.a. fordi bogen mangler noget så essentielt som et stikordsregister. Bogen er lavet som en antologi, hvor forskellige forfattere skriver hvert sit kapitel, men der bliver desværre ikke sammenfattet og konkluderet på tværs af disse. Dertil, og det er måske den største anke, så bliver den aldrig handlingsorienteret og giver ikke svar på, hvad der er vigtigst at prioritere.

Bogens anbefalinger er ikke formulerede, så de kan om sættes i det igangværende arbejde i regi af Grøn Trepert. Det havde været nyttigt, da biodiversitet ikke er prioriteret i denne proces. Der mangler således en overordnet strategi for, hvordan Grøn Treparts tilgang med omlægning af enkeltarealer skaber forudsætningerne for biodiversitet.

DOF har i sin nyligt udgivne publikation *DOFs oplæg til prioriterede områder for naturbeskyttelse og naturgenopretning* fremlagt forslag til en strategisk ramme for arbejdet med fremme af biodiversitet i Danmark. Rapporten peger på 33 store områder, der bør prioriteres, og hvordan der kan arbejdes konkret med naturgenopretning af udvalgte lokaliteter, og hvordan arealomlægninger skal sigte præcist ved at styrke spredningskorridorer og trædesten i landskabet. Desuden peger DOF på, at forvaltningen skal følge principperne for EU's Vandrammedirektiv, hvor den geografiske ramme er vandoplandene (hele å-systemer), og hvor der bruges historiske referencer med vandkvalitet som målestok. Tilsvarende principper med biodiversitetsplanlægning på økosystemniveau og med anvendelse af historiske referencer som kvalitetsmålestok bør gøres til hovedingredienser i en kommende biodiversitetslov.

Henrik Dissing

Hos Fuglene

Jon Bjørn Andersen. På rejse i Europa 1959-2025. 296 sider, talrige tegninger, hft. Forlaget Mellemsgaard 2026. ISBN 978-87-7650-115-0. Pris 264,95.

Denne bog må navnlig interessere forfatterens familie og venner. Den er skrevet på baggrund af forfatterens dagbøger og notater fra udflugter i Danmark (1959-2025) og syv europæiske lande (1980-2023), alle som charterturist på nær Letland med DOF. Forfatteren er cand.mag., ekskursionsleder for DOF i Danmark og Sydsverige, foredragsholder og forfatter til artikler samt tre bøger om fugle og natur.

Bogens koncept er nyt for mig: afskrivning af notesbøger med minutøs omtale af samtlige observationer inkl. Solsort, Bogfinke, Gråkrage, Musvit og Gråspurv, time for time ledsaget af beskrivelser af ruter, vejret, hoteller og

lokaliteter. Nogle af de mere mindeværdige arters dragter og opførsel omhandles, ofte med udgangspunkt i *Fuglene i Danmark* (Melftofte & Fjeldsø 1989) samt sporadiske notater om krybdyr, insekter og planter. Forfatterens tegninger fra hans 13. til hans 77. år er forbløffende ensartede, JBA har bevaret sin streg gennem 65 år.

Ingen af de besøgte lokaliteter kan anses som trestjerne-ede, meget få iagttagelser er overraskende. Jeg har undret mig over, at JBA ikke omtaler gråsejler-, men udelukkende mursejlerobservationer, at han ser Lille Tårnfalk på Mallorca, og at han henfører Bynkefugl og Stenpikker til drosselfamilien.

Hos Fuglene er mildest talt en personlig bedrift. Jeg er ikke sikker på, vi behøver flere bøger baseret på notater fra vores fugleture.

Hans Harrestrup Andersen

I weekenden 24.-25. oktober tæller vi Hjejler og Viber i hele landet

Samtidig tælles der Hjejler i hele Nord- og Vesteuropa. Hjejlerne samles i store flokke omkring fuldmåne og er derfor lettere at få tal på. Tæl også Viber, hvor det er muligt. Indtast observationerne i DOFbasen; også nultællinger og supplerende observationer mellem 19. og 30. oktober er værdifulde.

Bestil Fugleåret 2025 – den 20. årgang!

Bogen om fuglelivet i Danmark i det forgangne år kan nu bestilles på minsider.dof.dk/magasiner.

Bogen er gratis for medlemmer, men koster 100 kr. for forsendelse.

Bestillingsfrist er d. 1. oktober.

